

ปัญหากฎหมายในพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542¹

กมลวรรณ มณีโชติ²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหากฎหมายในพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาให้ทราบถึงความหมาย ความเป็นมา แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และกฎหมายต่างประเทศ

อาชญากรรมการฟอกเงิน เป็นอาชญากรรมที่ประเทศไทยกำลังมีปัญหอย่างหนัก เนื่องจากการหมุนเวียนเพื่อสนับสนุนในการกระทำความผิดโดยมีการกระทำความผิดโดยมีบุคคลที่ทำให้มีโอกาสดำเนินการกระทำความผิดหรือเรียกกันว่า อาชญากรรมคอเชิ้ตขาว (White Collar Crime) ซึ่งอาศัยตำแหน่งหน้าที่การงานสังคมผู้ดีเพื่อเป็นช่องทางก่ออาชญากรรมความผิด ซึ่งสร้างเสียหายเป็นวงกว้างต่อธุรกิจและสังคมตลอดเศรษฐกิจของประเทศ อันเป็นวงจรประกอบอาชญากรรมที่ยากต่อการจับกุมเพราะมีกระบวนการเป็นกระทำกันโดยสลับหน้าที่โดยแบ่งหน้าที่การกระทำความผิดมีโครงสร้างของการทำงานที่สลับซับซ้อน เช่น การพนัน การค้าประเวณี การค้ายาเสพติด รวมไปถึงรูปแบบต่างๆที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื้อหาของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในส่วนสำคัญที่มีผลต่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมผู้ต้องหากระทำตามความผิดมูลฐานในพระราชบัญญัติป้องกันการและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 เป็นบทบัญญัติหลักที่ใช้การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ซึ่งการฟอกเงิน คือการนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบทางกฎหมายโดยมีการแปรสภาพของทรัพย์สิน³ ให้เป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาอย่างวิธีหรือถูกต้องหรือเรียกได้ว่าขั้นตอนหรือการกระบวนการทำเงินสกปรกให้เป็นเงินสะอาด ด้วยเหตุนี้หากปล่อยให้เกิดการฟอกเงินต่อไป ผู้กระทำความผิดจะนำรายได้ที่ผิดกฎหมายไปต่อยอดกระทำความผิดครั้งอื่นๆได้ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการกฎหมายมาคุ้มครองและควบคุมการบังคับใช้อย่างจริงจังในเรื่องดังกล่าวเพื่อเป็นการตัดวงจรอาชญากรรมด้วยกฎหมายในประเทศไทย มีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เป็นบทบัญญัติที่ใช้หลักการป้องกันการกระทำ

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่องปัญหากฎหมายในพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ เรืองยศ แสนภักดี และคณะกรรมการสอบ คือผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธีรนิติ เทพสุเมธานนท์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัจจวัฒน์ เรืองกาญจน์กุล

²นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³วันชัย รุจนวงศ์ และคณะ, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (ระยะที่ 2), (กรุงเทพมหานคร : สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด, 2548), หน้า 5.

ปัญหาประการแรก ปัญหาความไม่ชัดเจนของกฎหมายมาตรา 3 (18)

อีกทั้งถ้อยคำที่ไม่ชัดเจนของคำว่า ปกดิฐระ ไม่ควรใช้เป็นเกณฑ์หลักในการชี้ขาดตามพระราชบัญญัติการฟอกเงินเพราะตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานคือการกระทำที่ให้เป็นประจำเป็นกิจวัตรหรือเป็นเรื่องที่ทำเป็นปกติมักใช้ในความหมายของงานที่ต้องทำเป็นประจำหรือที่ต้องจัดการอยู่เสมอ คำว่าปกดิฐระเป็นในฉบับที่เอื้อให้กับผู้ปฏิบัติงานไปถึงการให้ส่วนต่างค่าสินบน ตัวอย่าง การกระทำความผิดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ

กระทำเป็นปกติธรรมดาอาจพบในกรณีผู้ปฏิบัติงานออกใบอนุญาตขับขี่โดยไม่มีการทดสอบจริง⁴ การกระทำเช่นนี้ หากทำต่อเนื่องสม่ำเสมอจึงสามารถจัดเป็นปกติธรรมดา การกระทำดังกล่าวคำว่าปกติธรรมดาครั้งเดียวก็ถือว่า ผิดสำเร็จแล้วเพราะได้กระทำผิดเกิดขึ้นจริง กรณีนี้ปกติธรรมดาควรแก้ไขคำในตัวเองเพราะไม่ต้องดูในการกำหนด ครั้งควรดูเหตุที่เกิดขึ้นก็ผิดแล้วเช่นพ่อค้ายาเสพติดขายยาเสพติดก็ผิดสำเร็จแล้ว ดังนั้นการกำหนดคำว่าปกติธรรมดาไว้ไม่ชัดเจนจึงอาจเกิดปัญหาในการใช้ดุลพินิจได้และอาจจะมีช่องโหว่ที่ให้เจ้าหน้าที่กระทำความผิดเรียกรับสินบนกับผู้กระทำความผิด

เมื่อพิจารณาทฤษฎีและหลักกฎหมายที่ควรนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงเห็นว่ามี ความไม่ชัดเจนของคำว่า ปกติธรรมดา จึงเห็นควรให้นำหลักความชัดเจนแห่งกฎหมาย มาปิดช่องว่างปัญหาความไม่ชัดเจนของกฎหมาย เพื่อให้ประชาชนสามารถทราบได้ว่า การกระทำใดเป็นความผิดหรือไม่ อีกทั้งควรนำหลักนิติรัฐ (Rule of Law) มาปรับใช้และแก้ปัญหา เนื่องจากเป็นหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยที่มุ่งหมายให้ การใช้อำนาจรัฐต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย และต้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและเป็นกฎหมายต้องอยู่เหนือทุกสิ่ง ตามทฤษฎีและหลักกฎหมายจะนำมาใช้กับคำว่าปกติธรรมดาได้เมื่อเกิดประเด็นปัญหาและข้อพิพาทใน พระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพราะอย่างไรก็ตามทั้งรัฐและประชาชนต้องปฏิบัติตาม กฎหมายไม่มีใครอยู่เหนือกฎหมายความเสมอภาคภายใต้กฎหมาย ทุกคนมีสถานะเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย ประชาชนและกฎหมายต้องไม่ละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนโดยไม่มีเหตุอันสมควรการใช้อำนาจของรัฐ ต้องมีขอบเขตและสามารถตรวจสอบได้ เพราะฉะนั้นการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐต้องเป็นไปตามขั้นตอน กฎหมาย และประชาชนมีสิทธิอุทธรณ์หรือฟ้องร้องเมื่อเกิดปัญหาได้และการบังคับใช้กฎหมายต้องมีความ ชัดเจนเพื่อความเป็นธรรม ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นควรแก้บทพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อ จะได้ตีความกฎหมายอาญาอย่างเคร่งครัด ไม่ขยายความหมายที่อาจทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษโดยไม่ชอบ

ปัญหาประการที่สอง ปัญหาไม่มีการกำหนดความผิดเกี่ยวกับการวิ่งราวทรัพย์

ความผิดมูลฐานคือความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ ควรต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้พระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 (18) ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ ทรัพย์ โจร ทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ หนีโกงหรือยักยอก ตามประมวลกฎหมายอาญามีลักษณะเป็นปกติธรรมดา ปัญหาตาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 คือ การกระทำฐานลักทรัพย์ถูกบัญญัติไว้เป็น

⁴สมชาย ปรีชาศิลปกุล, ปัญหาการตีความคำว่าทุจริตและโดยมิชอบ, ในการบังคับใช้มาตรา 157, วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ปีที่ 41 ฉบับที่ 2 (2560), หน้า 23.

ความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในขณะที่วิ่งราวทรัพย์ กลับไม่มีการบัญญัติไว้ ทั้งที่มีลักษณะการกระทำที่คล้ายคลึงและสร้างผลกระทบต่อสังคมในระดับใกล้เคียงกันอย่าง ความผิดฐานชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ที่มีการกำหนดไว้ซึ่งไม่สอดคล้องกันอาจจะทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมและไม่เที่ยงธรรมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม กรณีดังกล่าวเห็นว่าฐานความผิดของประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไม่สอดคล้องกันจะทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมและไม่เที่ยงธรรมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม ซึ่งควรนำหลักกฎหมายนิติรัฐมาใช้ปรับ เพราะขาดความสอดคล้องของตัวบทซึ่งกันและกันแม้ว่าความผิดฐานลักทรัพย์ มาตรา 334 และความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ มาตรา 336 จะมีความใกล้เคียงกันทั้งในเชิงองค์ประกอบ การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ถูกบัญญัติไว้เป็น ความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ขณะที่วิ่งราวทรัพย์ กลับไม่มีการบัญญัติไว้ ทั้งที่มีลักษณะการกระทำที่คล้ายคลึงและสร้างผลกระทบต่อสังคมในระดับใกล้เคียงกันอย่าง ความผิดฐานชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ที่มีการกำหนดไว้

ดังนั้นการไม่มีการกำหนดความเกี่ยวกับการวิ่งราวทรัพย์กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ข่มขู่ต่อหลักนิติรัฐและความเสมอภาค (Rule of Law & Equality before the Law) การแยกพิจารณาความผิดที่มีลักษณะคล้ายกันออกจากกันโดยไม่มีเหตุผลที่ชัดเจน เป็นการละเมิดหลักความเสมอภาคในการบังคับใช้กฎหมาย (Equal Protection of Law) และอาจเปิดช่องให้เกิดการเลือกปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรมขัดต่อหลักการป้องกันสังคม (Social Defense) ทฤษฎีการป้องกันสังคมถือว่ากฎหมายควรมิบทบาทในการคุ้มครองสังคมจากภัยอาชญากรรมในเชิงรุก ซึ่งความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ ถือเป็นอาชญากรรมต่อทรัพย์ที่แพร่หลาย และในหลายกรณีมีความรุนแรงหรือกระทำโดยมีการเตรียมการมาก่อน เช่น การใช้ยานพาหนะ การทำเป็นขบวนการ หรือมีผู้ร่วมกระทำหลายคน ซึ่งเข้าข่ายการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบและอาจนำไปสู่การฟอกเงินได้อย่างแท้จริง ดังนั้น เพื่อความสอดคล้องกับหลักความครบถ้วนของกฎหมาย (Completeness & Legal Consistency) จึงเห็นควรเพิ่มความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ในมาตรา 3 (18) แห่งพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ประการที่สามปัญหาความรับผิดชอบของบิดา มารดา บุตร สามี หรือภริยาช่วยเหลือผู้กระทำความผิด

การกำหนดโทษกรณีบิดา มารดา บุตร สามี หรือภริยาช่วยเหลือผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 7 บัญญัติว่าในความผิดฐานฟอกเงิน ผู้ใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการในความผิดนั้น

(2) จัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่ หรือวัตถุใด ๆ หรือกระทำการใด ๆ เพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษหรือเพื่อให้ได้รับประโยชน์ในการกระทำความผิด

ผู้ใดจัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ที่ฟ่านัก หรือที่ซ่อนเร้น เพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามีหรือภริยาของตนให้พ้นจากการถูกจับกุม ศาลจะไม่ลงโทษผู้นั้นหรือลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดสำเร็จ

ปัญหาและสาเหตุของมาตรา มาตรา 7 (2) วรรคสอง เป็นการเปิดช่องให้บิดา มารดา บุตร สามี หรือภริยาช่วยเหลือผู้กระทำความผิด ทำให้ไม่สามารถนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ เป็นการส่งเสริมให้บิดา มารดา บุตร สามี หรือภริยาช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเพราะกรณี มาตรา 7 (2) วรรคสอง ลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนด บิดา มารดา บุตร สามี หรือภริยาไม่เกรงกลัว ในประมวลกฎหมายอาญาผู้สนับสนุนยังรับโทษไม่น้อยกว่าสองในสาม กรณีดังกล่าว ศาลจะไม่ลงโทษผู้นั้นหรือลงโทษผู้นั้นน้อยกว่า เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นผู้ร่วมกระทำความผิดไม่ว่าผู้ใดผู้หนึ่งก็ต้องมีกฎหมายกำหนดให้ต้องรับผิด เพื่อปิดช่องโหว่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 86 ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใดๆอันเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด แม้ผู้กระทำความผิดจะมีได้รู้ถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้นก็ตาม ผู้นั้นเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุน เมื่อเปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 192 ผู้ใดให้ฟ่านักซ่อนเร้นหรือช่วยด้วยประการใด ให้ผู้ที่หลบหนีจากการคุมขังตามอำนาจของศาล ของพนักงานสอบสวนหรือของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญาเพื่อไม่ให้ถูกจับกุม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำและปรับ และมาตรา 193 ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวมาในมาตรา 184 มาตรา 189 หรือมาตรา 192 เป็นการกระทำเพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามีหรือภริยาของผู้กระทำความผิด ศาลจะไม่ลงโทษก็ได้

มาตรา 7(2) วรรคสอง มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้ผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินสามารถหลีกเลี่ยงความรับผิดโดยอาศัยผลของคำพิพากษาทางอาญาที่ ไม่ลงโทษหรือให้ลงโทษน้อยต่อผู้กระทำความผิดมูลฐาน แต่บทบัญญัตินี้ก่อให้เกิดปัญหาในแง่ของหลักนิติธรรม (Rule of Law) และกฎหมายดังกล่าวขัดต่อหลักความแน่นอนทางกฎหมาย ด้วยบทบัญญัติใช้ถ้อยคำที่กว้างและกำกวม เช่น ไม่ลงโทษ หรือลงโทษน้อย โดยไม่กำหนดเกณฑ์ที่แน่ชัดว่าในกรณีใดที่ถือว่ายังสามารถเอาผิดฐานฟอกเงินได้ ทำให้การตีความเป็นไปอย่างไม่แน่นอน และอาจเปิดช่องให้เจ้าหน้าที่ตีความอย่างกว้างขวางเกินสมควร ทั้งยังเป็นการสร้างภาระทางกฎหมายแก่ผู้เกี่ยวข้องโดยไม่ชัดเจน ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าฟอกเงินซึ่งเกี่ยวข้องกับคดีมูลฐานที่ศาลไม่ลงโทษ อาจยังถูกดำเนินคดีฐานฟอกเงิน ทั้งที่การกระทำของเขาไม่ปรากฏว่ามีเจตนาหลบเลี่ยง หรือรับรู้ถึงความผิดมูลฐานนั้นจริง ๆ ซึ่งขัดต่อหลักการไม่ลงโทษซ้ำซ้อน และหลักพอประมาณในการใช้โทษ ซึ่งอาจขัดกับหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ฉะนั้นแม้ผู้กระทำความผิดมูลฐานไม่ถูกลงโทษผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินยังคงต้องรับโทษอยู่ ซึ่งอาจเท่ากับการลงโทษโดยอ้อมต่อพฤติกรรมที่ยังไม่ถือว่าเป็นความผิดสำเร็จ

ดังนั้นวิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎีและหลักกฎหมาย คือ หลักนิติรัฐและหลักความแน่นอนทางกฎหมาย ควรตีความหรือตรากฎหมายให้ชัดเจนว่า การที่ศาลไม่ลงโทษหรือให้ลงโทษน้อยต้องอยู่ภายใต้เกณฑ์ใด จึงจะสามารถพิจารณาว่ายังมีความผิดฐานฟอกเงินได้ เช่น ให้บัญญัติว่า ต้องปรากฏพฤติการณ์ว่าเป็นการหลบเลี่ยงหรือซ่อนเร้นทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดฐานฟอกเงินซึ่งยังมีพยานหลักฐานเพียงพอ จึงจะสามารถเอาผิดฐานฟอกเงินได้ แม้ศาลจะไม่ลงโทษในคดีมูลฐาน

จึงกล่าวได้ว่าตามมาตรา 7(2) วรรคสอง การฟอกเงินเป็นความผิดที่ต้องมีเจตนาในการแปรสภาพซ่อนเร้น หรือช่วยเหลือ ผู้ที่เกี่ยวข้องควรต้องมี ความรู้และเจตนา ต่อความผิดมูลฐาน มิใช่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินเท่านั้น การเอาผิดในกรณีที่ศาลไม่ลงโทษในความผิดมูลฐานจึงควรต้องมีหลักฐานแสดงชัดเจนว่า ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินรู้ถึงแหล่งที่มาที่ผิดกฎหมายของทรัพย์สินนั้น และกรณีมาตรา 7(2) วรรคสองตามพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเมื่อเปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญามาตรา 192 ผู้ใดให้พนักซ่อนเร้นหรือช่วยเหลือด้วยประการใดให้ผู้หลบหนีจากการคุมขังตามอำนาจของศาลของพนักงานสอบสวนหรือของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญาเพื่อไม่ให้ถูกจับกุมต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาททั้งจำทั้งปรับ และมาตรา 193 ถ้ากระทำความผิดดังกล่าวในมาตรา 184 มาตรา 189 หรือมาตรา 192 เป็นการกระทำเพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามีหรือภริยาของผู้กระทำความผิด ศาลจะไม่ลงโทษก็ได้ ดังนั้นความแตกต่างเมื่อนำมาเปรียบพระราชบัญญัติการฟอกเงินบทลงโทษหนักกว่าและร้ายแรงว่าโทษจำคุก 1-10 ปี ปรับ 20,000-200,000 บาท รุนแรงกว่าเพราะเป็นกฎหมายพิเศษ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 192 และ 193 จำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน 4,000 บาท

ประการที่สี่ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายกับผู้พยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงินที่กลับใจไม่กระทำความผิดให้สำเร็จตามมาตรา 8

ปัญหามาตรานี้ได้กำหนดของผู้กระทำความผิดต้องรับผิดแตกต่างจากประมวลกฎหมายอาญากล่าวคือตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

มาตรา 8 ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 บัญญัติว่า “ผู้ใดพยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จ”

สาเหตุปัญหาคือการกระทำความผิดของพระราชบัญญัติฟอกเงินคือผู้กระทำความผิดฐานพยายามต้องรับบทลงโทษเดียวกันกับตัวการแต่ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 80 ผู้ใดลงมือกระทำความผิดแต่กระทำไปไม่ตลอดหรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผลผู้นั้นพยายามกระทำความผิด ซึ่งตามวรรคสองของบทบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้ ผู้ใดพยายามกระทำความผิด ผู้นั้นต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กฎหมายที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ประมวลอาญามาตรา 82 ผู้ใดพยายามกระทำความผิด หากยับยั้งเสียเองไม่กระทำการให้ตลอด หรือกลับใจแก้ไขไม่ให้การกระทำนั้นบรรลุผล ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

ผู้กระทำความผิดซึ่งกฎหมายกำหนดเป็นคุณไม่ต้องรับโทษแต่ตามมาตรา 8 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พยายามกระทำความผิดไม่ได้ต้องระวางโทษสองในสาม ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 82 ยับยั้งเสียเองแยกแยะเกิดจากความผิดยับยั้งกลับใจหรือไม่โดยบัญญัติให้รับผิดเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จจึงเห็นได้มาตรา 8 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มิได้มีการมุ่งใจให้ผู้กระทำความผิดยับยั้งไม่กระทำให้ตลอดต่อจากประมวลกฎหมายอาญา กรณีนี้การกระทำความผิดฐานพยายามกระทำความผิดสำเร็จในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินสำหรับความผิดโทษความผิดเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จ

อย่างไรก็ตามพยายามกระทำความผิดตามมาตรา 82 นี้ได้กำหนดของผู้กระทำความผิดต้องรับผิดแตกต่างจากประมวลกฎหมายอาญาก็คือ ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 8 บัญญัติว่า ผู้ใดพยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จ

ตัวอย่าง 1 พยายามฟอกเงินตาม ม.8 พระราชบัญญัติการฟอกเงินข้อเท็จจริงนาง ก. ได้รับเงิน 1 ล้านบาทจากการค้ายาเสพติด และพยายามนำเงินฝากเข้าบัญชีบริษัทที่จดทะเบียนในต่างประเทศผ่านระบบธนาคารออนไลน์ แต่ธุรกรรมถูกระบบบอยซ์ดโดยป้องกันอัตโนมัติก่อนสำเร็จ นาง ก. ได้ลงมือกระทำการฟอกเงินแล้วแม้ไม่สำเร็จแต่เข้าข่ายพยายามฟอกเงินต้องรับโทษเช่นเดียวกับการฟอกเงินสำเร็จ เช่น จำคุก 1-10 ปี ปรับ 20,000 – 200,000 บาท ตามมาตรา 5

ตัวอย่าง 2 พยายามฆ่าตาม ม.80 ประมวลกฎหมายอาญา นาย ข. ยิงปืนใส่ นาย ค. ด้วยความตั้งใจให้ตาย แต่ยังไม่โดนเป็นความผิดฐานพยายามฆ่าตามมาตรา 80 โทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษฐานฆ่าคนตาย

ตัวอย่าง 3 สมคบปล้นทรัพย์ตาม ม.82 ประมวลกฎหมายอาญา นาย ง. กับนาย จ. วางแผนกันจะปล้นร้านทอง และเริ่มขับรถไปยังที่เกิดเหตุพร้อมอาวุธ แต่ถูกจับก่อน เข้าเกณฑ์ พยายามกระทำความผิดตามมาตรา 82 โทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษฐานปล้นทรัพย์

ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบตามประมวลอาญา มาตรา 80 ผู้ใดลงมือกระทำความผิดแต่กระทำไปไม่ตลอดหรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผลผู้นั้นพยายามกระทำความผิด

ผู้ใดพยายามกระทำความผิด ผู้นั้นต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กฎหมายที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ประมวลอาญามาตรา 82 ผู้ใดพยายามกระทำความผิด หากยับยั้งเสียเองไม่กระทำการให้ตลอด หรือกลับใจแก้ไขไม่ให้การกระทำนั้นบรรลุผล ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษดั่งนั้นพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มาตรา 8 มีโทษหนักกว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 80 และมาตรา 82

กรณีดังกล่าวควรนำการใช้ทฤษฎีทางอาญาทฤษฎีความพยายาม (Theory of Attempt) ทฤษฎีนี้ถือว่าการพยายามกระทำความผิดนั้นมีความร้ายแรงน้อยกว่าความผิดที่สำเร็จ เนื่องจากพฤติการณ์ทางพฤตินัย (actus reus) ยังไม่บรรลุผล หรืออาจเกิดจากปัจจัยภายนอกที่ขัดขวางมิให้การกระทำบรรลุผล ซึ่งตามหลักแล้วผู้พยายามควรได้รับโทษน้อยกว่าผู้ที่กระทำสำเร็จ

การใช้ทฤษฎีความพอสมควรแห่งโทษ (Proportionality of Penalty) กฎหมายอาญา ควรกำหนดโทษให้สอดคล้องกับระดับความผิดและความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง การให้โทษเท่ากันทั้งในกรณีพยายามและตัวการย่อมขัดต่อทฤษฎีนี้

หลักการตีความโดยเคร่งครัดในกฎหมายอาญา (Strict Interpretation) กฎหมายที่เป็นโทษต้องตีความโดยเคร่งครัด (nullum crimen sine lege) การที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้พยายามมีโทษเท่ากับตัวการอาจถือว่าเป็นการขยายความรับผิดชอบเกินกว่าหลักทั่วไปของประมวลกฎหมายอาญาและควรนำหลักความได้สัดส่วน (Principle of proportionality) ประกอบเป็นหลักการพื้นฐานภายใต้หลักนิติธรรม (Rule of Law) ซึ่งเป็นที่รู้จักและยอมรับอย่างเป็นสากลแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องมีการนำกฎหมายมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการคุ้มครองสังคม และควรนำหลักความได้สัดส่วนสำหรับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จำเป็นต้องคำนึงถึงตั้งแต่กระบวนการตรากฎหมายให้การกระทำใดเป็นความผิดและต้องมิบทกำหนดโทษ เช่นไรจึงเหมาะสมได้สัดส่วนกับความผิดนั้นทฤษฎีหลักความได้สัดส่วนนำมาปรับใช้กับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มาตรา 8

ดังนั้น เพื่อให้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาความไม่ชัดเจนของกฎหมาย มาตรา 3 (18)

ผู้ศึกษาเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาตรา 3(18)

เดิมมาตรา 3(18) บัญญัติไว้ว่า ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ กรรโชก รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ น้อโกงหรือยักยอก ตามประมวลกฎหมายอาญามีลักษณะเป็นปกติธุระ

ขอเสนอแนะให้เพิ่มเติมเป็น

มาตรา 3(18) ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ กรรโชก รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ น้อโกงหรือยักยอก ตามประมวลกฎหมายอาญาโดยกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งในอนุมาตรานี้ไม่น้อยกว่า 3 ครั้ง ภายในเวลา 3 ปี นับแต่การกระทำความผิดครั้งแรก

ผู้ศึกษาเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
มาตรา 3(18)

ขอเสนอแนะให้เพิ่มเติมเป็น

ทั้งนี้ ควรเพิ่มวีรราวทรัพย์เป็นความผิดมูลฐานในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพราะ ลักษณะวีรราวทรัพย์กับลักทรัพย์มีลักษณะการกระทำคล้ายกันในช่วงต้นจึงควรเพิ่มมูลฐานวีรราวทรัพย์ ประกอบกับใช้หลักนิติรัฐและความเสมอภาคเพื่อป้องกันการเปิดช่องในการเลือกปฏิบัติเพื่อป้องกันการขัดต่อความสงบสุขของประชาชน

ผู้ศึกษาเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มาตรา 7(2) วรรคสอง

เดิมบัญญัติว่า ในความผิดฐานฟอกเงิน ผู้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ต้องระวางโทษ เช่นเดียวกับตัวการในความผิดนั้น

(2) จัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่ หรือวัตถุใดๆ เพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษหรือเพื่อได้รับประโยชน์ในการกระทำความผิด

ผู้จัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ที่ฟานัก หรือที่ซ่อนเร้น เพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามี หรือภริยาของตนให้พ้นจากการถูกจับกุมศาลจะไม่ลงโทษผู้นั้นหรือลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

ขอเสนอแนะให้เพิ่มเติมเป็น

มาตรา 7(2) วรรคสอง ผู้ใดจัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สินที่ฟั่นฝาย หรือที่ซ่อนเร้น เพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามี หรือภริยา ของตนให้พ้นจากการถูกจับกุมต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้ สำหรับความผิดนั้น

ดังนั้น การแก้ไขตามกรณีนี้เพื่อไม่ให้เกิดการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดให้ต้องรับโทษโดยอาศัย ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำความผิดกับผู้ให้ความช่วยเหลือ

4. ปัญหาการลงโทษผู้พยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงินตามมาตรา 8

ผู้ศึกษาเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

เดิมมาตรา 8 บัญญัติ ผู้ใดพยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงินต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับ ความผิดเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จ

ขอเสนอแนะให้เพิ่มเติมเป็น

มาตรา 8 บัญญัติ ผู้ใดพยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงินต้องระวางโทษสองในสามส่วนของ ความผิดนั้น

ดังนั้น ถ้าแก้ไขตามข้อเสนอแนะนี้จะสอดคล้องกับความผิดทางอาญาว่าการพยายามกระทำความผิด จะรับโทษไม่เท่าการกระทำความผิดสำเร็จซึ่งสอดคล้องกับมาตรา 80 ของประมวลกฎหมายอาญา

เอกสารอ้างอิง

วันชัย รุจนวงศ์ และคณะ, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กร อาชญากรรมข้ามชาติ (ระยะที่ 2), กรุงเทพมหานคร : สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด, 2548.

สมชาย ปรีชาศิลป์กุล, “ปัญหาการตีความคำว่าทุจริตและโดยมิชอบ,ในการบังคับใช้มาตรา 157.”วารสาร นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีที่ 41, ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2560):23.